

PROBLEMATICA ȘI METODOLOGIA DE RESTAURARE A UNUI PIEPTENE (SEC XIX) CONFEȚIONAT DIN MATERIAL CORNOS

Alexandru DOBRESCU

Laboratorul de Restaurare și Conservare al Muzeului Național Brukenthal

ABSTRACT: *This article presents the reconstruction with acrylic resin of an ornamental comb made of bovine corneal, dated in the 19th century. On this comb can be noticed biological and physical deterioration and a lack of material in the crown ornament.*

Suportul material cornos provenind de la animalele cornute (bovine) a fost ales de către om în procesele lui cultural-creatoare pentru confecționarea unor obiecte utilitare, decorative, de cult, datorită aspectului plăcut al materialului și ușurinței procesului de prelucrare. Materialul cornos este de natură organică – proteină cu punți labile de sulf (cheratină) – din care cauză suferă ușor degradări biologice, fizice, mecanice.

În colecțiile muzeelor de istorie, artă, etnografie se întâlnesc numeroase astfel de creații umane, de multe ori deteriorate deja de la aducerea lor în muzeu, datorită manipulării sau conservării greșite, drept care se impune conservarea și restaurarea lor particulară, în laboratoare de specialitate. Materialul cornos a fost preferat și de meșterii pieptenari ai evului mediu și modern, până la apariția maselor plastice.

Cu o astfel de piesă s-a confruntat spre restaurare laboratorul nostru; este vorba despre un pieptene ornamental al protipendadei feminine sibiene din secolul XIX, confecționat din corn bovin prelucrat prin debitare, modelare la cald (cheratina din componența materialului având proprietăți plastice sub influența căldurii), șlefuire, traforare. Dimensiunile piesei: 160 x 160 mm.

Starea de degradare a piesei la intrarea în laborator (Fig. 1) era următoarea: piesa prezenta depuneri vulgare de murdărie, rupturi, torsionări, lipsuri masive și fine, datorate factorilor mecanici sau biologici (fiind material organic a suferit ușor atac biologic, al insectelor din genurile *Dermestes* și/sau *Antrenus*).

Constatând starea de degradare ne propunem curățirea piesei, readucerea din torsionare la forma normală, completarea lipsurilor (lipsurile sunt de două feluri: excavații în material provocate de insecte și pierderi efective din ornamentul coroanei pieptenului).

Trecând la procesul operativ, în prima fază s-a executat înlăturarea patinei vulgare prin curățire cu soluție de *Romopal* -10 % (detergent aionic) și limpezire cu apă distilată, uscarea făcându-se prin tamponare cu hârtie de filtru și liber în atmosferă cu umiditate 40 %. Pentru aducerea din torsionare s-a procedat la încălzire controlată deasupra unei flăcări de spirtieră și acționare mecanică la capete până când părțile s-au racordat. Toate zonele de simplă ruptură au fost lipsite folosindu-se rășină epoxidică U+ (considerăm singura modalitate de a lipi efectiv acest material organic).

Folosind aceeași rășină epoxidică s-a procedat în continuare la completarea părților lipsă excavate în material după o prealabilă cofrare cu bandă adezivă transparentă (scotch), operațiune urmată de o debavurare și finisare.

Partea cea mai complicată a fost refacerea ornamentației din coroana pieptenului, pentru care s-a executat un desen la scara 1:1 (Fig. 2) pe care s-au reconstituit părțile lipsă prin analogie cu martorii existenți și intrând în maniera concepțională a creatorului acestei piese.

Fiecare fragment lipsă reconstituit în desen a fost modelat din ceară dentară și fixat pe locul lipsă din piesă, iar apoi copiat în context cu *Dentaflex* pastă (Fig. 3). Astfel s-a procedat pentru toate ornamentele lipsă. În etapa următoare s-a eliberat negativul de modelul din ceară și reșezat în

piesă turnându-se apoi rășină acrilică (*Durakryl*). Figura nr. 4 prezintă câteva negative și părți turnate din *Durakryl* nedebavurate. Fiecare fragment din *Durakryl* a fost apoi finisat cu multă migală și integrat în zona din care lipsea și consolidat cu rășină eopxică.

După ce toate fragmentele lipsă reconstituite din *Durakryl* au fost integrate în ansamblul piesei (Fig. 5) a urmat necesarul proces de integrare cromatică, folosind culori de ulei cu lichidul de la *Durakryl* pentru o aderare mai bună la completările făcute. Am acordat multă atenție unei integrări perfecte pe fața piesei – Fig. 6 (lizibilitate în UV) – iar pe reversul piesei integrarea s-a realizat la diferență de tonalitate (lizibilitate în spectrul vizibil).

În finalul procesului restaurator a rezultat o piesă prezentabilă expozițional și suficient de rezistentă la manipulări, care nu a suferit timp de 20 de ani, piesa fiind urmărită în tot acest interval temporal.

Prin această metodă am mai fost nevoiți să intervenim și asupra altor șase piese, similare, solicitate spre refacere și provenite din colecția de istorie modernă a muzelui de istorie din cadrul Muzeului Național Brukenthal.

LISTA ILUSTRĂȚIEI / ILLUSTRATION

Fig. 1 - Piesa aflată în stare de degradare. Degradated item.

Fig. 2 – Desen cu identificarea părților lipsă. Identifying missing parts. Drawing.

Fig. 3 – Aspect din timpul reconstituirii. Aspects of reconstruction.

Fig. 4 – Părți turnate nedebavurate. Unfinished moulded parts.

Fig. 5 – Integrarea pieselor lipsă în ansamblul piesei. Integrating missing parts in the item.

Fig. 6 – Piesa după realizarea integrării elementelor. Final aspect of the item after intergations of the restored parts.

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Fig. 5

Fig. 6